

تحلیلی بر روند ازدواج و طلاق استان کردستان طی سال‌های ۱۳۹۴-۱۳۸۵

محمدعلی آرمند^۱، ناهید مرادی^۲، فرشته نوروزی^۳

چکیده

ازدواج و طلاق بصورت غیرمستقیم منجر به تغییر در حجم جمعیت می‌شوند. با وقوع ازدواج تعدادی از جمعیت جامعه وارد مدار باروری و با حادث شدن طلاق نیز تعدادی از جمعیت که امکان باروری برای آنها وجود داشته از مدار باروری خارج می‌شوند. هدف از این پژوهش بررسی روند ازدواج و طلاق در استان کردستان طی سال‌های ۱۳۹۴-۱۳۸۵ می‌باشد. برای بررسی روند ازدواج و طلاق از روش توصیفی-تحلیل استفاده شده است. جامعه آماری تعداد ازدواج و طلاق‌های ثبت شده در استان کردستان می‌باشد. نتایج حاکی از آن است که در نقاط شهری، روستایی و کل استان کردستان روند ازدواج، طلاق و نسبت ازدواج به طلاق با نوسان همراه بوده است. نسبت ازدواج به طلاق در کل برای نقاط شهری، روستایی و کل این استان برای سال‌های ۱۳۹۴-۱۳۸۵ روندی کاهشی داشته است و صرفاً سال‌های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ با اندکی افزایش و سپس سیر نزولی در پیش گرفته است.

واژگان کلیدی: طلاق، روند ازدواج، روند طلاق، نسبت ازدواج به طلاق، استان کردستان.

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۸/۳۰

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۶/۵

---

^۱ کارشناس ارشد جمعیت‌شناسی دانشگاه یزد (نویسنده مسئول) armand.ma2012@yahoo.com

^۲ کارشناس ارشد جمعیت‌شناسی دانشگاه یزد nahid.moradi64@yahoo.com

^۳ کارشناس ارشد جمعیت‌شناسی دانشگاه یزد f_niruzi1391@yahoo.com

مقدمه

بررسی روند ازدواج و طلاق و تعداد آن در هر جامعه‌ای آینه‌ای از اوضاع آن اجتماع است. ازدواج و طلاق دو رویدادی هستند که همواره در کنار هم مطرح شده‌اند. هرگاه در مورد تعداد ازدواج‌های منطقه‌ای خاص سؤال شود بدون شک در مورد تعداد طلاق‌های آن منطقه نیز سؤال می‌شود. صاحب‌نظران معتقدند خانواده از نخستین نظام‌های نهادی عمومی و جهانی است که برای رفع نیازمندی‌های حیاتی و عاطفی انسان و بقای جامعه ضرورت تام دارد (شرفی، ۱۳۸۳: ۳۷). روابط مناسب در جامعه براساس روابط مناسب در خانواده شکل می‌گیرد و هر اندازه روابط درون خانواده مناسب‌تر باشد، خانواده و به تبع آن جامعه از ثبات و استحکام بیشتری برخوردار است (اعزازی، ۱۳۸۷: ۱۲). هیچ جامعه‌ای بدون داشتن خانواده سالم نمی‌تواند ادعای سلامت کند و هیچ یک از آسیب‌های اجتماعی بی‌تأثیر از خانواده پدیده نیامده‌اند (ساروخانی، ۱۳۷۵: ۱۱).

ازدواج یکی از رویدادهای مهم زندگی است که از نظر اجتماعی به عنوان پیوندی با ثبات و هدفمند میان زن و مرد شناخته می‌شود. هر چند ازدواج به عنوان یک عمل اردای تابع خواست، تمایلات و دیدگاه‌های فردی است اما زندگی انسان و روابط پیچیده او با پیرامونش، ازدواج را در ارتباط با متغیرهای فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی، جمعیتی و حتی سیاسی قرار می‌دهد (امیدی شهرکی و همکاران، ۱۳۸۷: ۶). رسم ازدواج و تشکیل خانواده تاریخی بسیار کهن دارد و در واقع انسان‌ها با توجه به وضعیت فرهنگی جامعه و امکانات اجتماعی و اقتصادی خود با قبول این رسم، وارد دوران جدیدی از زندگی خود می‌شوند (سیف‌الهی، ۱۳۷۲: ۱۴۲).

روند تغییرات مربوط به زوال و انحلال نهاد ازدواج و خانواده، از عمیق‌ترین و بنیادی‌ترین تحولاتی به شمار می‌رود که به لحاظ تأثیرات گسترده و متفاوت آن بر مردان، زنان، کودکان، ساختار خانواده و حتی جامعه حائز اهمیت بسزایی است. صاحب‌نظران، غالباً طلاق را به عنوان شاخصی از سلامت و کیفیت نهاد خانواده و ازدواج در نظر می‌گیرند و سلامت و بیماری جامعه و خانواده را در گرو یکدیگر می‌دانند. از این رو، اهمیت موضوع طلاق، صرفاً به بعد کمی و فراوانی رویداد طلاق محدود نمی‌شود، شاید مهمتر از آن تبعات و پیامدهای متعدد فردی و اجتماعی است که به خود به دنبال دارد (افشانی و همکاران، ۱۳۹۱: ۲).

پژوهش‌های متعدد نشان‌دهنده آثار و عوارض زیانبار جسمی، روانی، اخلاقی و اجتماعی طلاق برای مردان، زنان مطلقه، فرزندان طلاق و حتی کلیت سازمان اجتماعی جامعه است. بطوری که

تحلیلی بر روند ازدواج و طلاق استان کردستان طی سال های ۱۳۹۴-۱۳۸۵.....۱۴۵

بررسی های مختلف، رابطه نزدیک بین طلاق و آسیب های روانی- اجتماعی مختلف نظیر اعتیاد، جرم و بزهکاری، افزایش فقر و فساد و فحشا، خودکشی، اختلالات روانی و شخصیتی، افسردگی و نظایر آن را نشان داده اند و طلاق را موجد آن ها به شمار آورده اند (پیران، ۱۳۶۹؛ اخوان تفتی، ۱۳۸۲؛ ظهیرالدین و خدایی فر، ۱۳۸۲؛ ریاحی و همکاران، ۱۳۸۶؛ سان و لی^۱، ۲۰۰۹). در واقع، طلاق به عنوان یکی از اصلی ترین عوامل از هم گسیختگی مهمترین نهاد اجتماعی و اساس جامعه است (ملفت و احمدی، ۱۳۸۷: ۱۵۳).

از وظایف اساسی سازمان ثبت احوال، جمع آوری اطلاعات مربوط به جمعیت از طریق نظام ثبت وقایع حیاتی (ولادت، وفات، ازدواج و طلاق) می باشد که به روش های مختلف و از طریق جداول آماری متنوع ارائه و عرضه می گردد تعداد وقوع و ثبت رویدادهای ازدواج و طلاق در هر جامعه- ای متأثر از عواملی همچون حجم و ساختار سنی جمعیت و ویژگی های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و ... در آن جامعه می باشد. ازدواج و طلاق به دلیل رابطه ای که با باروری دارند به صورت غیرمستقیم منجر به تغییر در حجم جمعیت می شوند. با وقوع ازدواج تعدادی از جمعیت جامعه وارد مدار باروری و با حادث شدن طلاق نیز تعدادی از جمعیت که امکان باروری برای آن ها وجود داشته از مدار باروری خارج می شوند. لذا هدف از این پژوهش بررسی روند ازدواج و طلاق در استان کردستان در سال های ۱۳۸۵ الی ۱۳۹۴ می باشد.

مبانی نظری

ازدواج یک پیوند مقدس، عقلانی و عاطفی بین دو نفر است برای رسیدن به یک خانواده مستقل که در سایه آن فرد به دریافت حس آرامش، هماهنگی، همدلی و همسویی در زندگی نایل می- گردد که در عین حال عاملی برای رشد، شکوفایی، تکامل طرفین و رفع نیازهای اساسی انسان است. در فرهنگ معین ازدواج رابطه ای حقوقی است که برای همیشه یا مدتی معین، به وسیله عقد مخصوص بین زن و مرد حاصل شده و به آن ها حق می دهد که از یکدیگر تمتع جنسی ببرند (محبوبی منش، ۱۳۸۳: ۱۷۴). برخی ازدواج را فرایندی از کنش متقابل بین یک مرد و یک زن؛ برخوردی دراماتیک بین فرهنگ (قواند اجتماعی) و طبیعت (کشش جنسی) و پیوندی دائمی میان دو جنس مخالف می دانند که در یک چارچوب رسمی و قانونی مجاز به برقراری مناسبات جنسی می شوند (رضوی و همکاران، ۱۳۸۱: ۸). کارلسون نیز معتقد است که ازدواج، فرآیندی است از

کنش متقابل بین دو فرد، یک مرد و یک زن که به برخی شرایط قانونی تحقق بخشیده و مراسمی برای برگزاری زناشویی خود بر پا داشته‌اند و عمل آنان مورد پذیرش قانون قرار گرفته است (کارلسون^۱، ۱۹۶۳: ۳۱). ازدواج عمل و آئین یا مرحله‌ایست که طی آن رابطه زن و شوهر رسمیت می‌یابد. مشروعیت این پیوند را آئین مدنی، شرع یا دیگر ضابطه‌های قانونی مقرر در هر کشور تعیین می‌کند (سیف‌اللهی، ۱۳۷۲: ۱۴۲).

همانگونه که پیوند بین افراد طبق آیین و قراردادهای رسمی و اجتماعی برقرار می‌شود چنانچه طرفین نتوانند به دلایل گوناگون با یکدیگر زندگی کنند به ناچار طبق مقررات و ضوابطی از هم جدا می‌شوند. طلاق به لحاظ لغوی از کلمه طلق به معنی رها شدن و آزاد شدن است. همچنین طلاق به معنی جدا شدن زن از مرد، رها شدن از قید نکاح و رهایی از زناشویی می‌باشد (عمید، ۱۳۷۴: ۸۹۴). طلاق را آخرین راه انحلال قانونی ازدواج می‌دانند و زن و شوهر به وسیله حکم قانونی از هم جدا می‌شوند (شریاک و سیگل^۲، ۱۹۷۵: ۳۳۳). در زبان عربی برده‌هایی را که آزاد می‌شدند طلق می‌گفتند. در اصطلاح زناشویی وقتی زن و شوهر سازگاری‌شان را از دست می‌دهند و تداوم زندگی برایشان سخت می‌شود، با خواندن صیغه طلاق در محاکم قانونی رسماً از یکدیگر جدا می‌شوند. در زبان فارسی کلمه طلاق و جدایی یکسان بکار می‌رود اما در زبان انگلیسی طلاق را Divorce و جدا شدن را Separation می‌گویند (محقق داماد، ۱۳۸۷: ۳۷۹). فسخ نهایی و قانونی عقد ازدواج را طلاق می‌گویند و به دو طرف اجازه می‌دهند تا تحت موازین شرعی یا مدنی کشور، دوباره ازدواج کنند (سیف‌اللهی، ۱۳۷۲: ۱۴۲).

بر اساس نظریه توزیع قدرت؛ گاه بین زن و شوهر تضادی ایجاد می‌شود و هر یک برای احراز منزلت خود و رسیدن به اهداف خویش، از طریق توسل به امکانات مالی، فرهنگی و ... قصد تسلط بر دیگری را دارد و تداوم این وضعیت، تنش و کشمکش بین زوجین را افزایش داده و در نهایت منجر به جدایی و طلاق آنها می‌شود (کاملی، ۱۳۸۶: ۱۸۴).

نظریه همسان‌همسری^۳ نیز که به عنوان نظریه کلاسیک ازدواج معروف هست. در زمینه طلاق چنین فرض می‌گیرد زمانی که زن و شوهر ویژگی‌های متفاوتی داشته باشند، احتمال طلاق آنها

---

1 . Karlson.

2 . Shryock & Siegel.

3 . Homogamy Theory.

تحلیلی بر روند ازدواج و طلاق استان کردستان طی سال های ۱۳۹۴-۱۳۸۵.....۱۴۷

بیشتر می شود. دلیل اول این است که تفاوت ها در مذهب، قومیت و دیگر ویژگی های اجتماعی، با تفاوت در سلاطین، ارزش ها و شیوه های ارتباط و زندگی مرتبط است. چنین تفاوت هایی درک همسران از همدیگر را سخت تر کرده و تعداد فعالیت هایی که آن ها در انجام شان با هم لذت می برند کاهش داده، در نتیجه درجه ای که هر کدام از آن ها می توانند ارزش ها و جهان بینی همدیگر را تأیید کنند کم می شود. دلیل دوم این است که ازدواج با فردی با ویژگی های متفاوت دلالت بر عبور از مرز اجتماعی در جامعه دارد. ازدواج خارج از گروه اغلب مورد تأیید نیست و ممکن است حمایت کمتری از شبکه های اجتماعی دریافت کند. فرضیه ناهمسان همسری در ارتباط با ویژگی های زیادی از جمله تحصیلات، مذهب و قومیت مورد مطالعه قرار گرفته است (کالمیجان^۱ و همکاران، ۲۰۰۵).

بر حسب نظریه نیاز- انتظار نیز هر کدام از زن و شوهر با تصورات خاصی درباره زندگی زناشویی اقدام به ازدواج می کنند و زندگی را با انتظارات مشخصی در مورد اینکه همسرشان چگونه با او رفتار خواهد کرد، آغاز می نمایند. اگر این انتظارات برآورده نشود، ناراضی و پشیمان خواهند شد. از کمپ معتقد است که احساس رضایت با نحوه انطباق کامل امیدها و انتظارات با پیشرفت های فرد تعیین می شود، در حالی که نارضایتی معلول ناکامی در رسیدن به انتظارات است (از کمپ، ۱۳۶۹: ۲۶۰).

بر طبق نظریه خود میان بینی^۲ نیز هرگاه انسان یا انسان هایی، دیگری را با خود و ارزش های خود ارزیابی کنند، دچار خود میان بینی شده اند، این وضعیت جلوه ای دیگر از خود گرایی^۳ است. این حالت بر روابط انسان با دیگران تأثیر منفی می گذارد و به سستی ارتباط، عدم امنیت، انزوای اجتماعی در سطح زندگی و اجتماعی منجر می شود. گسترش اخلاق خود گرایی و عدم توجه به خواسته ها و نیازهای فرد مقابل در زندگی زناشویی، می تواند موجب اختلاف و ستیزه در کانون خانواده شود امروز با اصالت قرار گرفتن «خود» ارقام طلاق رو به فزونی است (کاملی، ۱۳۸۶: ۱۸۶).

دین اسلام نیز همان گونه که ازدواج را به عنوان یک پیوند مقدس و دارای کارکردهای فردی و اجتماعی ضروری، مورد تأکید فراوان قرار می دهد؛ طلاق را فی نفسه امری منفور و ناپسند (دارای

1 . Kalmijn.

2 . Anthropomorphism.

3 . Egocentrism.

کراهت بسیار شدید) می‌داند و تمام کوشش خود را در جهت پرهیز خانواده‌ها از طلاق بکار می‌بندد، ولی در مواردی که مصالح مهمتر ایجاب کند، ممنوعیتی برای آن قائل نشده است. به بیان دیگر، دسته‌ای از روایات اسلامی طلاق را پدیده‌ای بسیار منفور معرفی کرده‌اند مانند، «هیچ چیز نزد خداوند ناپسندتر از خانواده‌ای نیست که به وسیله طلاق از هم پاشیده شود» یا «در میان آنچه خداوند حلال نموده هیچ چیز منفورتر از طلاق نیست و خدا فردی را که از روی هوا و هوس، زنان را طلاق می‌دهد، دشمن می‌دارد» (وسائل‌الشیعه، جلد ۱۵، ۲۶۷).

دسته دیگری از روایات نیز هستند که طلاق را در شرایط خاصی مجاز و احیاناً لازم دانسته‌اند؛ مانند، بی‌دینی یا ضعف دینداری از مواردی است که طلاق در آن‌ها بطور خاص تجویز گردیده است. امام موسی بن جعفر (ع) در پاسخ کسی که در صدد بود طلاق دختر خود را از شوهرش بگیرد، فرمودند: «اگر به دلایل دینی نسبت به داماد خود بی‌علاقه شده‌ای و می‌خواهی دخترت را از دست وی رها سازی، چنین کن، در غیر این صورت، هیچ اقدامی در جهت طلاق انجام نده» (وسائل‌الشیعه، جلد ۱۵، ۴۳) همچنین در مورد ارتکاب به فحشا نیز اسلام مخالفتی با طلاق نکرده است (وسائل‌الشیعه، جلد ۱۴: ۳۳۳). آیات متعددی در قرآن که در زمینه اهمیت ازدواج و انتخاب همسر مناسب و نکوهش طلاق مطرح شده مانند؛ «سوره روم آیه ۲۱، سوره نور آیه ۳۲، سوره نساء آیه ۳۵، سوره بقره آیه ۲۳۱ و...».

روش شناسی

در این پژوهش برای بررسی روند ازدواج و طلاق از روش توصیفی - تحلیل استفاده شده است. جامعه آماری تعداد ازدواج و طلاق‌های ثبت شده در استان کردستان می‌باشد. برای این کار ابتدا داده‌های ازدواج و طلاق را از سایت سازمان ثبت احوال استان کردستان گرفته و با استفاده از نرم‌افزار ایکسل پردازش و مورد تجزیه و تحلیل قرار داده‌ایم.

یافته‌ها

ازدواج و طلاق به دلیل رابطه‌ای که با باروری دارند به صورت غیرمستقیم منجر به تغییر در حجم جمعیت می‌شوند. با وقوع ازدواج تعدادی از جمعیت جامعه وارد مدار باروری گشته و برعکس با حادث شدن طلاق تعدادی از جمعیت زنان که امکان باروری برای آن‌ها وجود داشته از مدار باروری خارج می‌گردند. به دلیل رابطه مستقیمی که ازدواج با باروری و رابطه معکوسی که واقعه

تحلیلی بر روند ازدواج و طلاق استان کردستان طی سال های ۱۳۹۴-۱۳۸۵.....۱۴۹

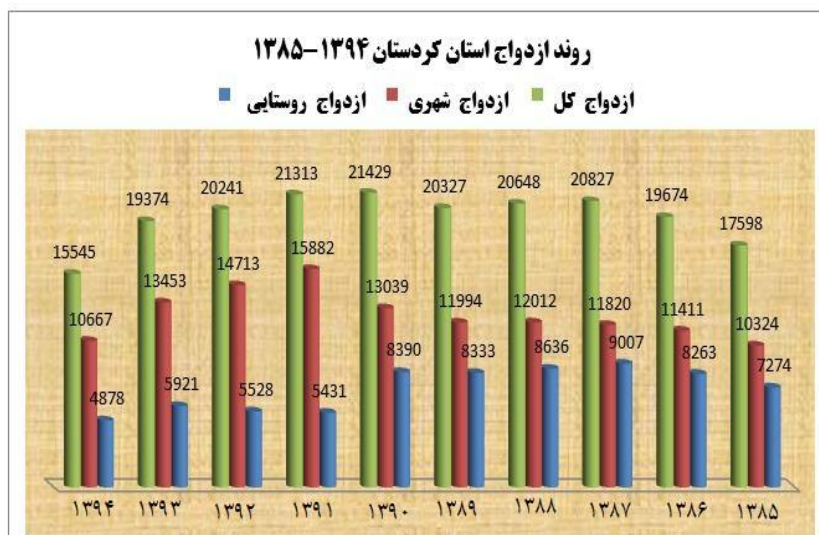
طلاق با میزان باروری دارد همواره بعنوان جزئی از تحلیل های جمعیت شناختی مورد توجه قرار گرفته است.

جدول (۱): روند ازدواج و طلاق در استان کردستان طی سال های ۱۳۸۵-۱۳۹۴

سال	روستایی		شهری		کل
	ازدواج	طلاق	ازدواج به طلاق	ازدواج به طلاق	
۱۳۸۵	۷۲۷۴	۷۰۳	۱۰/۳	۱۸۵۸	۱۷۵۹۸
۱۳۸۶	۸۲۶۳	۸۲۸	۱۰	۱۹۵۰	۱۹۶۷۴
۱۳۸۷	۹۰۰۷	۱۰۰۳	۹	۲۱۵۴	۲۰۸۲۷
۱۳۸۸	۸۶۳۶	۹۶۳	۹	۲۳۱۲	۲۰۶۴۸
۱۳۸۹	۸۳۳۳	۹۶۵	۸/۶	۲۴۳۵	۲۰۳۲۷
۱۳۹۰	۸۳۹۰	۹۰۸	۹/۲	۲۳۶۳	۲۱۴۲۹
۱۳۹۱	۵۴۳۱	۵۵۸	۹/۷	۲۹۲۰	۲۱۳۱۳
۱۳۹۲	۵۵۲۸	۷۵۶	۷/۳	۳۱۷۶	۲۰۲۴۱
۱۳۹۳	۵۹۲۱	۷۹۵	۷/۴	۳۱۳۶	۱۹۳۷۴
۱۳۹۴	۴۸۷۸	۷۴۹	۶/۵	۲۸۳۴	۱۵۵۴۵
مجموع	۷۱۶۶۱	۸۲۲۸	۸/۷	۲۱۱۳۸	۱۹۶۹۷۶

منبع؛ سایت اداره ثبت احوال استان کردستان

جدول شماره یک؛ روند ازدواج، طلاق و نسبت ازدواج به طلاق را در سال های ۱۳۸۵ الی ۱۳۹۰ به تفکیک نقاط شهری، روستایی و کل را نشان می دهد. همانطور که ملاحظه می نمایید، مجموع کل ازدواج های صورت گرفته در نقاط روستایی برابر ۷۱۶۶۱ و طلاق های صورت گرفته ۸۲۲۸ و نسبت ازدواج به طلاق در نقاط روستایی استان کردستان ۸/۷ است بدین معنا که در ۸/۷ ازدواج در مقابل یک طلاق در طول دوره مورد نظر صورت گرفته است در نقاط شهری استان کردستان نیز در مجموع ۱۲۵۳۱۵ ازدواج و ۲۱۱۳۸ طلاق صورت گرفته که نسبت ازدواج به طلاق در نقاط شهری این استان برابر با ۵ هست این بدین معناست که در مجموع سال های ۱۳۸۵-۱۳۹۴ به ازای هر ۵ ازدواج یک طلاق صورت گرفته است. در کل استان کردستان نیز در مجموع ۱۹۶۹۷۶ ازدواج در مقابل ۳۳۳۶۶ طلاق صورت گرفته که نسبت ازدواج به طلاق نیز ۵/۹ بدست آمده بدین صورت که در برابر هر ۶ ازدواج یک طلاق روی داده است (جدول، ۱).

نمودار (۱): روند ازدواج در استان کردستان ۱۳۸۵-۱۳۹۴

منبع؛ سایت اداره ثبت احوال استان کردستان

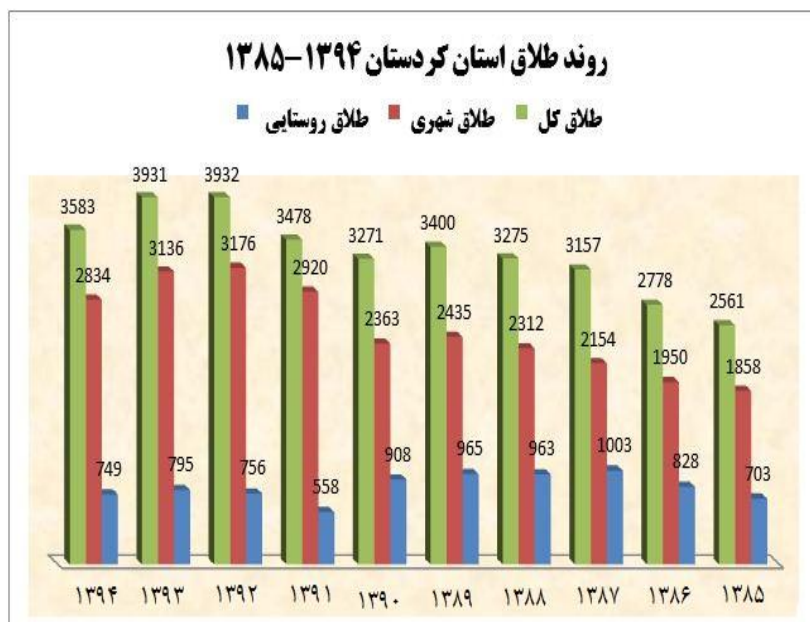
بر اساس نمودار شماره یک، که نشان‌دهنده روند ازدواج در نقاط شهری، روستایی و کل استان کردستان می‌باشد همانطور که ملاحظه می‌فرمایید روند ازدواج در نقاط روستایی این استان با نوساناتی همراه است بطوری که از سال ۱۳۸۵ الی ۱۳۸۷ با افزایش تعداد ازدواج مواجه شده اما از سال ۱۳۸۷ به بعد با کاهش تعداد ازدواج‌ها روبرو شده‌ایم. بطوری که از ۹۰۰۷ ازدواج در سال ۱۳۸۷ به ۴۸۷۸ ازدواج در سال ۱۳۹۴ رسیده‌ایم. روند ازدواج در نقاط شهری استان کردستان با نوساناتی همراه بوده بطوری که از ۱۰۳۲۴ ازدواج در سال ۱۳۸۵ به ۱۲۰۱۲ در سال ۱۳۸۸ رسیده و پس از آن با اندکی کاهش به ۱۱۹۴۴ در سال ۱۳۸۹ دوباره روندی افزایشی در پیش گرفته و به ۱۵۸۸۲ ازدواج در سال ۱۳۹۱ رسیده و در نهایت روندی کاهشی در پیش گرفته بطوری که در سال ۱۳۹۴ شاهد ۱۰۶۶۷ ازدواج در نقاط شهری بوده‌ایم. در کل استان کردستان هم روند ازدواج بدین شکل بوده که ابتدا روند افزایشی داشته بطوری که از ۱۷۵۹۸ ازدواج در سال ۱۳۸۵ به ۲۰۸۲۷ ازدواج در سال ۱۳۸۷ رسید، پس از آن نیز با روندی کاهشی مواجه شد بطوری که از ۲۱۴۲۹ ازدواج در سال ۱۳۹۰ به ۱۵۵۴۵ ازدواج در سال ۱۳۸۴ رسیده است (نمودار، ۱).

نمودار شماره دو؛ نیز حکایت از روند طلاق در استان کردستان را دارد. بر اساس این نمودار ما در نقاط روستایی استان کردستان شاهد نوساناتی در روند ثبت طلاق در ثبت احوال استان کردستان

تحلیلی بر روند ازدواج و طلاق استان کردستان طی سال های ۱۳۹۴-۱۳۸۵..... ۱۵۱

بوده‌ایم. بطوری که از ۷۰۳ طلاق ثبت شده در سال ۱۳۸۵ به ۱۰۰۳ طلاق در سال ۱۳۸۷ رسیده و پس از آن نیز با کاهش مقطعی سال ۱۳۸۸ دوباره تعداد طلاق روند افزایشی داشته و به ۹۰۸ طلاق در سال ۱۳۹۰ رسید. در سال ۱۳۹۱ با کاهش چشمگیر طلاق (۵۵۸) روبرو شده و پس از آن شاهد سیری صعودی در روند طلاق هستیم. در نقاط شهری استان کردستان نیز شاهد روند افزایشی تعداد طلاق‌ها هستیم و صرفاً در دو مقطع سال ۱۳۹۰ (با ۲۳۶۳ طلاق) و ۱۳۹۴ (با ۲۸۳۴ طلاق) با کاهش طلاق مواجهه شده‌یم. با همین وضعیت در کل استان کردستان نیز مواجهه شده‌ایم (نمودار، ۲).

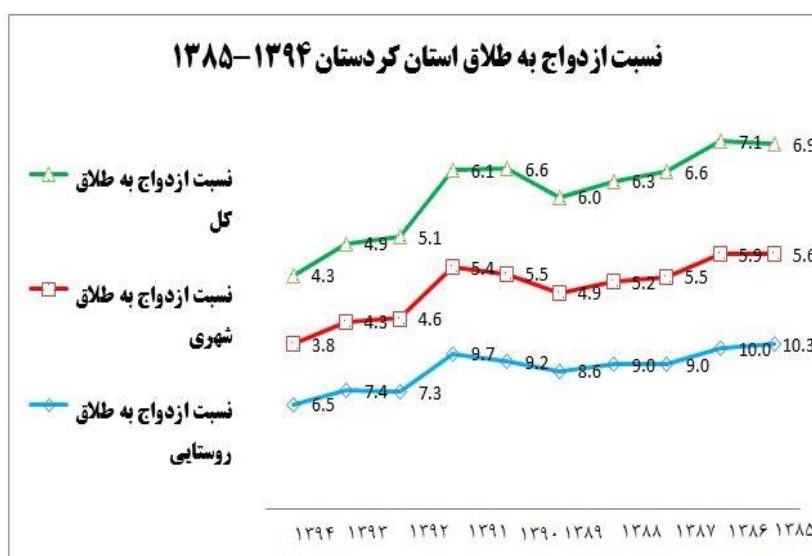

نمودار (۲): روند طلاق در استان کردستان ۱۳۸۵-۱۳۹۴

منبع؛ سایت اداره ثبت احوال استان کردستان

یکی از شاخص‌های ساده و در عین حال مهم که وضعیت دو رویداد ازدواج و طلاق را در جامعه توأمان بررسی می‌کند شاخص نسبت ازدواج به طلاق است. این شاخص بیانگر تعداد ازدواج‌ها در برابر تعداد طلاق‌ها در زمان معین است. اگرچه آمارهای مربوط به طلاق به دلایل مختلف از جمله ثبت نشدن در دفاتر، جاری کردن صیغه شرعی طلاق بدون درج محضری آن و ... با کم شماری مواجهه می‌شود و چندان قابل استناد نیستند، ولی بررسی آمار و محاسبه شاخص‌هایی چون نسبت

طلاق به ازدواج یا طلاق به کل جمعیت نشان‌دهنده آن است که این آمار طی سال‌های مختلف با نوساناتی روبه‌رو بوده است. بطوری که شاخص ازدواج به طلاق در استان کردستان برای سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۹۴ روندی کاهشی داشته است که نشان از افزایش تعداد طلاق و یا عدم افزایش تعداد ازدواج در جامعه مورد مطالعه را داشته است.

نمودار (۳): نسبت ازدواج به طلاق در استان کردستان ۱۳۸۵-۱۳۹۴

منبع؛ سایت اداره ثبت احوال استان کردستان

همانطور که در نمودار شماره سه؛ مشاهده می‌کنید این شاخص در نقاط روستایی استان کردستان از ۱۰/۳ در سال ۱۳۸۵ به ۶/۵ در سال ۱۳۹۴ رسیده صرفاً سال‌های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ اندکی سیر صعودی به خود گرفت و پس از آن دوباره سیر نزولی خود را در پیش گرفته است. در نقاط شهری استان نیز همین وضعیت حکم فرماست بطوری که نسبت ازدواج به طلاق از ۵/۶ در سال ۱۳۸۵ به ۳/۸ در سال ۱۳۹۴ رسیده و در مقاطع زمانی ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ شاهد افزایش نسبت ازدواج به طلاق بوده‌ایم. در کل استان کردستان نیز شاهد سیر نزولی نسبت ازدواج به طلاق بوده‌ایم بطوری که ۶/۹ در سال ۱۳۸۵ به ۴/۳ در سال ۱۳۹۴ رسیده و در سال‌های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ نیز این نسبت با اندکی افزایش مواجهه گشته و پس از آن سیر نزولی را در پیش گرفته است (نمودار، ۳).

تحلیلی بر روند ازدواج و طلاق استان کردستان طی سال های ۱۳۹۴-۱۳۸۵..... ۱۵۳

وضعیت طلاق و ازدواج در جامعه باید مورد واکاوی های عمیق تری قرار بگیرند، ما در جامعه ای زندگی می کنیم که افراد آن برای ازدواج آماده نشده اند، بنابراین در چنین شرایطی باید شاهد رشد طلاق در جامعه نیز باشیم. در تحلیل کاهش ازدواج و افزایش طلاق می توان گفت که عوامل مختلفی دخیل هستند؛ از جمله بیکاری و مشکلات اقتصادی، مسائل فرهنگی، تغییر در سبک زندگی، افزایش استفاده از رسانه های جمعی و ارتباطی، تعجیل در ازدواج قبل از شناخت دقیق زوجین از یکدیگر، ترویج فضای نادرستی و بی اعتمادی در جامعه، تحمیل هزینه های اقتصادی غیرقابل پیش بینی برای زوجین و ... می توان اشاره کرد.

نتیجه گیری

بررسی روند ازدواج و طلاق و تعداد آن در هر جامعه ای آینه ای از اوضاع آن اجتماع است. ازدواج و طلاق به دلیل رابطه ای که با باروری دارند به صورت غیرمستقیم منجر به تغییر در حجم جمعیت می شوند. بررسی آمار ازدواج و طلاق در استان کردستان طی چند سال اخیر نشان می دهد که این پدیده در نقاط شهری، روستایی و کل استان با نوساناتی همراه بوده است. نسبت ازدواج به طلاق که بیانگر تعداد ازدواج ها در برابر تعداد طلاق ها در زمان معین است. برای سال های ۱۳۹۴-۱۳۸۵ روندی کاهشی داشته است و صرفاً سال های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ با اندکی افزایش همراه بوده است. پس از آن سیر نزولی در پیش گرفته که نشان از افزایش تعداد طلاق و یا عدم افزایش تعداد ازدواج در جامعه مورد مطالعه را دارد.

بی تردید تعداد طلاق ها نه تنها در رابطه با تعداد افراد ازدواج کرده قرار دارد، بلکه با عوامل اقتصادی- اجتماعی، هنجارها و نگرش های زوجین به زندگی و استحکام خانواده نیز در رابطه است و آسیب های اجتماعی نظیر اعتیاد، کجروی و ... نیز آن را تشدید می کند. وضع قوانین و مقررات حقوقی نیز می تواند با تسهیل روند طلاق آن را به میزان طبیعی خود نزدیک کرده و فضایی ایجاد کند که بسیاری از زوج هایی که در عمل، زندگی زناشویی آنان به بن بست رسیده است و به دلیل مسایل حقوقی قادر به جدایی نیستند، این مرحله را پشت سر بگذارند و یا با ایجاد موانع حقوقی و قانونی آمار طلاق را کاهش دهد. با این حال با اینکه تعداد طلاق ها روندی رو به رشد داشته است اما تعداد طلاق با توجه به رشد جمعیت زیاد شده و شتاب طلاق به اندازه تعداد آن نبوده است و همانطور که ملاحظه کردیم رشد طلاق در استان کردستان با نوساناتی همراه بوده است.

از آنجایی که طلاق پیامدهای منفی زیادی را می‌تواند در جامعه به همراه داشته باشد (گرچه در بعضی شرایط برای بعضی از افراد دارای پیامدهای مثبت نیز هست و طلاق درمانی نیز توصیه می‌شود) لذا با توجه به این مسئله باید در سطوح مختلف جامعه برنامه‌هایی در جهت تقویت بنیان خانواده و پیشگیری از طلاق صورت گیرد که در ذیل به برخی از آن‌ها اشاره می‌شود:

▪ فراگیر کردن آموزش مهارت‌های زندگی برای آحاد جامعه از دوران کودکی و در مراحل مختلف زندگی.

▪ فراگیر کردن آموزش‌های پیش از ازدواج با هدف ارتقای آگاهی و توانمندسازی افراد در انتخاب همسر و تشکیل خانواده سالم و پایدار.

▪ ارائه آموزش‌های لازم درباره مسائل جنسی و نحوه روابط زناشویی. بر اساس تحقیقات انجام شده در ایران، یکی از مهم‌ترین علل زمینه‌ساز در زمینه طلاق، نارضایتی از روابط زناشویی است که این نارضایتی می‌تواند از عدم اطلاع از ارتباط صحیح باشد.

▪ گسترش فرهنگ دینی در زمینه خانواده و مسائل مربوط به آن از قبیل ساده زیستی، قناعت، مسئولیت‌پذیری، خوش‌رویی، تقویت فرهنگ گفتگو در میان خانواده از طریق ارائه آگاهی در مورد اهمیت و گفتگو در حل مسائل و مشکلات و شناخت هر یک از زوجین از علایق و خواسته‌های همدیگر و ...

▪ فراهم کردن فرصت‌های اشتغال پایدار برای تشویق جوانان به ازدواج. از آنجایی که ازدواج پذیرش مسئولیت خطیر در مدت بسیار طولانی است ضروری است فرصت‌هایی ایجاد شود که امنیت شغلی را برای افراد آماده ازدواج فراهم کند.

منابع

۱. قرآن کریم.
۲. اخوان تفتی، مهناز (۱۳۸۲) پیامدهای طلاق در گذار از مراحل آن، مطالعات زنان، سال اول، شماره ۳، صص ۱۵۱-۱۲۷.
۳. از کمپ، استوارت (۱۳۶۹) روانشناسی اجتماعی کاربردی، ترجمه فرهاد ماهر، مشهد، انتشارات آستان قدس رضوی.
۴. اعزازی، شهلا (۱۳۸۷) جامعه‌شناسی خانواده، تهران، انتشارات روشنفکران و مطالعات زنان.
۵. افشانی، سیدعلیرضا؛ عسکری‌ندوشن، عباس؛ جنتی‌فر، اکرم و قربانپور، عاطفه (۱۳۹۱) نگرش زنان شهر یزد نسبت به پدیده طلاق، اولین همایش استانی اندیشه راهبردی زن و خانواده، ۱۳۹۱/۱۰/۱۹.

تحلیلی بر روند ازدواج و طلاق استان کردستان طی سال های ۱۳۹۴-۱۳۸۵..... ۱۵۵

۶. پیران، پرویز (۱۳۶۹) در تبیین جامعه‌شناسی طلاق، نشریه رونق، سال اول، شماره اول، صص ۴۱-۳۴.
۷. رضوی، نجما و همکاران (۱۳۸۱) بررسی وضعیت ازدواج جوانان، گزارش ملی جوانان، نشر سازمان ملی جوانان.
۸. ریاحی، محمداسماعیل؛ علی‌وردنیا، اکبر و بهرامی کاکاوند، سیاوش (۱۳۸۶) تحلیل جامعه‌شناختی میزان گرایش به طلاق (مطالعه موردی شهرستان کرمانشاه)، تهران، زن در توسعه و سیاست (پژوهش زنان)، شماره ۱۹، صص ۱۴۰-۱۰۹.
۹. ساروخانی، باقر (۱۳۷۵) مقدمه‌ای بر جامعه‌شناسی خانواده، تهران، انتشارات سروش.
۱۰. سیف‌اللهی ننه کران، حجت‌الله (۱۳۷۲) بررسی علت‌های طلاق: کاربرد روش تجزیه عاملی ارتباطها، نامه علوم اجتماعی، شماره ۳، صص ۱۵۲-۱۴۱.
۱۱. امیدی شهرکی، مجید؛ نبی، نوشین و نوری، داوود (۱۳۸۷) نگاهی نو به ازدواج، انتشارات سازمان ملی جوانان.
۱۲. شرفی، محمدرضا (۱۳۸۳) خانواده متعادل، تهران، انجمن اولیاء و مربیان.
۱۳. ظهیرالدین، علیرضا و خدائی‌فر، فاطمه (۱۳۸۲) بررسی نیمرخ‌های شخصیتی مراجعین طلاق به دادگاه، فصلنامه علمی- پژوهشی فیض، شماره ۲۵، صص ۷-۱.
۱۴. عمید، حسن (۱۳۷۴). فرهنگ فارسی عمید، تهران، انتشارات امیرکبیر.
۱۵. کاملی، محمدجواد (۱۳۸۶) بررسی توصیفی علل و عوامل مؤثر بر بروز آسیب اجتماعی طلاق در جامعه ایران با توجه به آمار و اسناد موجود، دانش انتظامی، سال نهم، شماره سوم، صص ۱۹۸-۱۸۰.
۱۶. محبوبی‌منش، حسین (۱۳۸۳) تغییرات اجتماعی ازدواج، کتاب زنان، سال هفتم، شماره ۲۶، صص ۲۰۲-۱۷۲.
۱۷. محقق داماد، مصطفی (۱۳۸۷) بررسی فقهی- حقوق خانواده: نکاح و انحلال آن، مرکز نشر علوم اسلامی.
۱۸. مسائل الشیعه، جلد ۱۵ و ۱۴.
۱۹. ملتفت، حسین و احمدی، حبیب (۱۳۸۷) بررسی عوامل مؤثر بر گرایش زوجین به طلاق (مطالعه موردی شهرستان داراب)، نامه انجمن جمعیت‌شناسی ایران، شماره ۵، صص ۱۶۸-۱۵۲.

20. Kalmijn M, Paul M. Graff, and Jacques P.G. Jansen (2005). "Intermarriage and the risk of divorce in the Netherlands: The effects of difference's in religion and in nationality, 1974-1994", Population Studies, 59 (1): 71-85.

۱۵۶.....پژوهش‌های جامعه‌شناختی، سال دهم، شماره چهارم، زمستان ۱۳۹۵

21. Karl son, G (1963) *Adaptability and communication in marriage*, Totowa, Bedminstey press.
22. Shryock H. S. and J. S. Siegel (1975). *The methods and materials of demography*. New York: Academic Press.
23. Sun, Y & Li. Y (2009) Parental divorce, sibshipsize, family resources, and children's academic performance. *Social Science Research*. Vol, 38, Is, 3; pg. 622.